

In de Bloemenbuurt liggen aan de Elzenstraat, de Wingerdweg en de Clematisstraat vier bijzondere woonblokken: het Noorlandercomplex.

Architect Willem Noorlander (1877-1940) ontwierp deze woningen in de jaren twintig van de vorige eeuw, in opdracht van "Ons Belang." Deze woningbouwvereniging was kort daarvoor opgericht door zes werkloze bouwvakkers. Zij hadden zich als doel gesteld, goede en betaalbare woningen te laten bouwen. De Overheid en Gemeente Amsterdam verleende daartoe financiële steun aan Woningbouwverenigingen als Ons Belang, de Dageraad en Eigen Haard, omdat veel Amsterdamse gezinnen rond 1900 in schrijnende omstandigheden woonden.

Amsterdamse School

In het jaar 2016 vieren wij 100 jaar Amsterdamse School. De architecten die deze grootschalige woningbouwprojecten realiseerden, ontwikkelden een geheel eigen bouwstijl, die we 'Amsterdamse School' noemen. Naast woningen ontwierp deze groep architecten ook Openbare Gebouwen en Scholen. Hun werk is buiten Amsterdam ook te vinden in o.a. Groningen, Den Haag, Bergen, Hilversum en Utrecht. Nog altijd komen architecten en kunstliefhebbers uit de hele wereld naar Nederland om deze monumentale baksteenkunst met eigen ogen te zien.

Kenmerkend voor de Amsterdamse School is de opvatting dat een bouwwerk als eenheid ontworpen moest worden: niet alleen het silhouet was belangrijk, ook alle gevel-details en het interieur ontwierp men zorgvuldig. In het expressieve baksteen-metselwerk zie je vaak een nadruk op horizontale lijnen, op hoekpartijen en portieken.

Gouden randje

De gedachte achter deze bouwstijl was zeer idealistisch. Men streefde naar het gebruik van eerlijke materialen, het opnemen van beeldhouwwerk. De architecten van die tijd waren van mening dat een aangename woonomgeving bijdroeg aan het verheffen van 'Den Arbeider.' Het kwam dan ook voor, dat de sociale woningbouw van de Amsterdamse School bij de oplevering iets te duur bleek voor de doelgroep waarvoor de woningen gebouwd waren.

Ook dit laatste gold voor het Noorlandercomplex. Zo werden de woonblokken al snel 'het gouden randje aan de Bloemenbuurt,' waar de betergesitueerden van Amsterdam-Noord zich konden vestigen. Toch waren de woningen ook gericht op de minder

draagkrachtigen. Voorbeelden daarvan zijn houten ledikanten die oorspronkelijk in de woningen aanwezig waren, en het onderhoud dat veel bewoners belangeloos in hun eigen en andermans woningen verrichtten.

Bewaard gebleven

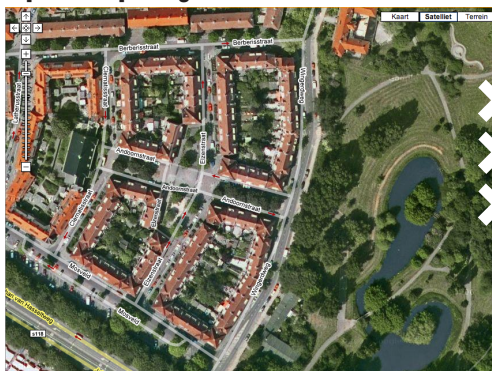

[Foto Elzenstraat augustus 1931, © Gemeentearchief]

Vergelijk je foto's van het Noorlandercomplex in de jaren twintig met het beeld van vandaag, dan zie je dat slechts de onderverdeling van de ramen -elk raam bestond uit negen ruitjes- is opgeheven. In grote lijn zijn de woningen bewaard gebleven zoals ze in 1923 zijn opgeleverd.

De woonblokken van Noorlander tonen de wortels van de Amsterdamse School: versoberde Art Nouveau-kenmerken en geometrische ornamentiek zie je terug in het silhouet en de details van de vier woonblokken.

Bijzondere plattegrond

[De vier woonblokken aan het park, © GoogleEarth]

Vanuit de lucht is te zien hoe de woonblokken **symmetrisch rond de Andoornstraat** liggen, de straat die de oprit vormt naar de Kerk van Cornelis Kruyswijk.

Engelse landhuizen

Op de hoeken koos Noorlander voor vormen die veel bewoners herkennen als **forens**: kenmerkend voor de wereldstroming van die tijd, de Art Deco. De hoge, opvallende schoorstenen en vooruitspringende ingangspartijen zie je ook terug in de Villa's die Noorlander buiten Amsterdam heeft ontworpen. De sterk overhangende dakrand en gootlijst van het complex geeft de woningen een silhouet dat doet denken aan Engelse Landhuizen.

Huisnummers en houtwerk

Ook in de details en het interieur zijn nog veel Amsterdamse School-kenmerken terug te vinden: zoals de nummerbordjes, de voordeuren —opnieuw uitgevoerd overigens— en de binnendeuren.

Noorlander publiceerde in 1905 een handboek voor Art Nouveau Hout-ornamentiek: 'Betimmeringen.' Dit houtwerk is oorspronkelijk in de woningen aanwezig geweest: in sommige woningen zijn de trapleuningen, gedecoreerde trappalen en deuren met de kenmerkende middenstijl bewaard gebleven. Helaas zijn de keukenkast en de houten lijsten in de woonkamer in de meeste woningen verwijderd.

Beschermd stadsgezicht

Vergelijk je het Noorlandercomplex met het werk van andere architecten uit die tijd, dan zie je verwantschap met het werk van Kromhout (bekend van het Americain) en de Villa's van De Bazel (bekend van Stadsarchief aan de Vijzelstraat.) Binnen de Amsterdamse sociale woningbouw neemt het Wooncomplex, juist door deze verwantschap en het eigenzinnige karakter van de stijl van Willem Noorlander, een unieke positie in. Het complex is sinds maart 2014 beschermd stadsgezicht, samen met de andere tuindorpen in Amsterdam-Noord.

Gunstige ligging

Naast de weelderige architectuur, maakt ook de gunstige ligging het Noorlandercomplex bijzonder. Scholen met een goed leerklimaat, vriendelijke buurtwinkels, een veilige speeltuin, het park en zwembad liggen op loopafstand. Het Centraal Station van Amsterdam is slechts een paar bushaltes verwijderd.

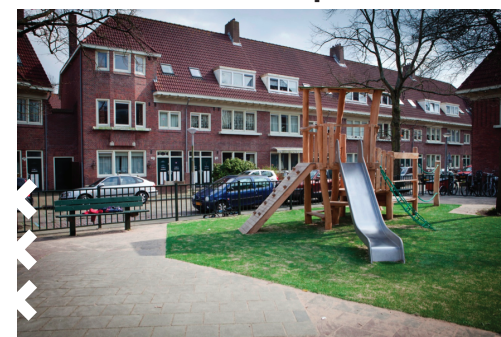
Zelfbeheer

Het Noorlandercomplex is kortom, een plek om trots op te zijn. Dat vindt ook de Groep Zelfbeheer van het Noorlandercomplex en de corporatie Eigen Haard. Samen proberen wij deze unieke plek te koesteren en te behouden.

Borden op het plein met leefregels

Samen stelden bewoners en kinderen van het Noorlandercomplex regels op. Deze regels met simpele afspraken kunnen ervoor zorgen dat het Noorlandercomplex, die bijzondere plek, ons aangename thuis blijft.

Welkom in het Noorlandercomplex!

[Het nieuwe speeltoestel op het Elzenplein]